

TMMOB'tan TBMM'ye İklim Değişikliği Raporu...

KURAKLIK KORKUTUYOR

TMMOB, TBMM'de sunduğu iklim değişikliğine ilişkin raporda, Türkiye için yeterli çalışma yapılmadığını belirtirken, ortalama sıcaklardaki artış ve akarsu ortalama debilerindeki azalma eğilimine dikkat çekti. Özellikle 1987 yılından sonra kış mevsiminde kar örtüsünün yerde kalış süresinin kısaltıldığı belirtilen raporda, Şubat 2007 itibarıyla son 5 ayda yağışların normale göre yüzde 18.3 oranında azaldığı, bu nedenle yalnızca buğday üretiminde 400 milyon YTL değerinde 1 milyon ton üretim kaybı olacağı hesabı ortaya konuldu.

"Küresel ısınmanın neden olduğu sorunların ve oluşturduğu riskin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi" amacıyla kurulan TBMM Meclis Araştırma Komisyonu'nun 19 Nisan 2007 tarihli toplantısında, TMMOB görüş bildirdi. TMMOB adına komisyonda, Yönetim Kurulu Üyesi İsmail Küçük ve Meteoroloji Mühendisleri Odası Sekreter Üyesi Ali Erhan Angı, "İklim Değişiminin Neden Olduğu Sorunlar ve Oluşturacağı Riskler" başlıklı raporu sundu.

Raporda, genel olarak iklim değişikliği ve dünyada izlenen politikalar irdelenirken, gelişmiş ülkelerin sorumluluğuna dikkat çekilerek, gelişmemiş ülkelerdeki yoksul insanlara daha ağır bedeller ödetilmemesi gerektiği vurgulandı.

Sera etkisinin 1827 yılında Fransız bilim insanı J.B. Fourier tarafından dile getirildiğine dikkat çekilen raporda, iklim değişikliğinin günlük olmadığı ve gelinen nokta da tek tek ülkeler üzerinden sorunun çözülmemeyeceği kaydedildi. Raporda, 20 bin yıl önce sona eren buzul çağından bu yana ortalama 5 derece olan sıcaklık artışının, son yüzyılda yaklaşık 1 derece birden yükseldiğine dikkat çekilerek, "Birleşmiş Milletler 2007 yılı iklim ra-

poruna göre; küresel ısınma, (özellikle) son 50 yılda yüzde 90 oranında insan eliyle yaratılmıştır ve asırlarca sürecektir" denildi.

Bugünkü durumda karbondioksit yoğunluğunun son 400 bin yılın en yüksek seviyesinde olduğu, insan kaynaklı tüm sera gazı emisyonları sıfırlansa bile bunun etkilerinin en erken 50-200 yıl arasında görülebileceği anlatılan raporda, "Yıllık karbondioksit emisyonunun yaklaşık yüzde 25'inden tek başına sorumlu olan ABD'nin tutumu, Avustralya Çin ve Hindistan gibi ülkelerin durumları, karbondioksit emisyonunun azaltılmamasındaki en büyük etkenlerdir" denildi. Raporda, 2006 yılı verilerine göre 1990-2004 yılları arasında ABD'nin salımlarının yüzde 15 artışla 6 milyar'dan 7 milyar ton eşdeğeri karbondioksit/yıl'a çıkarken, 15 üyeli AB salımlarını 4.2 milyar ton ile göreceli olarak sabit tuttuğu belirtildi. Ülkelere göre, bir yılda kişi başına atmosfere salınan karbon emisyonları sıralaması da şöyle ortaya konuldu:

"ABD 5.37, Avustralya 4.63, Rusya 2.91, Almanya 2.87, İngiltere 2.59, Japonya 2.54, Çin 0.76, Brezilya 0.46, Hindistan 0.29."

Sera Gazı Salımında Çevrim Birinci Sırada

Yakıt tüketiminden kaynaklanan sera gazı salımlarının sektörel dağılımı üzerinde yapılan karşılaştırmaya göre, bazı sektörlerin payı artarken, bazılarının payında belirgin bir azalış görüldüğü kaydedildi. Raporda, 2000 yılında karbondioksit salımlarının yüzde 34'ünün çevrim (enerji dönüşüm), yüzde 32'sinin sanayi, yüzde 17'sinin ulaştırma ve yüzde 16'sının diğer (konut, tarım ve ormancılık) sektörlerden kaynaklandığı, 2020 için ise yüzde 41'inin çevrim, yüzde 33'ünün sanayi, yüzde 13'ünün ulaştırma ve yüzde 13'ünün diğer sektörlerden kaynaklanacağı tahminine yer verildi.

Karbondioksit yoğunluğunun 2 katına çıkması durumunda oluşacak maddi zararın, dünya gayri safi hasılasının (GSMH) yüzde 1.4-1.9'u arasında olacağı tahminine yer verilen raporda, "Kalkınmış ülkelerde zarar yüzde 1-1.5 olurken, kalkınmamış ülkelerin zararı yüzde 2-9'u arasında olacağı tahmin edilmektedir" uyarısına yer verildi. Ekonomileri tarıma dayalı ülkelerin daha fazla etkileneceğine dikkat çekilen raporda, karbondioksit salımıyla ilgili teknik olarak şu bilgilere yer verildi:

Tablo 1. Temel Karbondioksit (CO₂) Göstergelerine Göre Türkiye'nin Dünya Ülkeleri Sıralamasında Yeri

	1995	1996	1997	1998	1999
Toplam CO ₂ salımı	25	25	23	24	23
CO ₂ /Nüfus	80	79	75	76	75
CO ₂ /GSYİH	63	71	70	71	60
CO ₂ /GSYİH (satın alma gücü paritesi)	81	84	81	81	55

Kaynak: IEA, 2001

“Karbon dioksit fosil yakıtların kullanımını sonucu ortaya çıkmaktadır. Sanayi devriminden beri atmosferde birikmiş olan 170 milyar ton karbon dioksit her yıl yaklaşık 6 milyar ton karbon dioksit eklenmektedir. Orman ve okyanuslar yılda 1-2 milyar tonunu emebilmektedir. Doğal ortamın korunabilmesi için mevcut karbon dioksit miktarını yüzde 80 oranında azaltmak gerekmektedir.”

İklim Değişikliğinin Türkiye’ye Etkileri

Raporda, iklim değişikliğinin Türkiye üzerindeki etkilerinin henüz netleşmediği ve bu konuda yeterli çalışma yapılmadığı belirtilirken, “Ancak ortalama sıcaklıkların artma, akarsu ortalama debilerinde de bir azalma eğilimi olduğu söylenebilir. Ülkemiz için özellikle 1987 yılından sonra kışları kar örtüsünün yerde kalış süresi oldukça kısalmıştır. Bu da yeraltı su kaynaklarının azalmasına, tarım için çok önemli olan taban suyunun düşmesine dolayısıyla yüzeydeki toprak neminin daha da azalmasına yol açmaktadır” denildi.

Türkiye için uzun erimde, BM Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) tarafından küresel iklim modelleri ile yapılan projeksiyonlara göre, karbon dioksit yoğunluğuna bağlı olarak farklı senaryolar ışığında yapılan şu genellemelere yer verildi:

“Ortalama sıcaklıklarda kışları 2 derecelik artış, yazları ise 2-3 derecelik artışlar olacak.

Yağış rejimleri değişecek. Kışları bir miktar artış beklenirken, yazları daha da kuraklaşacak. Toplam yağış Doğu Karadeniz hariç tüm bölgelerde azalacak.

Yazları toprak neminde yüzde 15-25'lere varan miktarlarda azalma olacak, çoraklık oluşacak.

Yağışların mevsimsel dağılımı ve şiddeti değişecek, kuraklık artacak.

Kuş cenneti gibi milli parklar yok olacak. Özellikle İç Anadolu çölleşmeye doğru hızla ilerleyecek.

Kar örtüsünün yerde kalış süresi azalmaya devam edecektir.”

Yağışlar Yüzde 18.3 Azaldı

Raporda Türkiye’de yaşanan ve yaşanacak olan kuraklığın olası etkileri tarım ve enerji kaynakları açısından değerlendirildi. “2006-2007 Tarım Yılı Kümülatif Yağış Raporu”na göre, 1 Ekim 2006 - 28 Şubat 2007 tarihleri arasındaki 5 aylık kümülatif yağışların genel olarak normalden ve geçen yılın yağışından az olduğuna, normale göre yüzde 18,3, geçen yıla göre de yüzde 19,6’ya varan oranda azalma yaşandığı kaydedildi. Raporda, bu yıla ilişkin yağış ve kuraklık durumu şöyle ortaya konuldu:

“Aralık ayındaki yağış eksikliği, yurdun bir bölümünde Şubat ayında da meydana gelince, sadece Bolu, Ünye, Ordu, Hopa ve Artvin’de hafif nemlilik, diğer tüm bölgelerde kuraklık oluşmuştur. Ege Bölgesi’nin batısı, Marmara’nın orta ve güneyi, Akdeniz Bölgesi’nin orta kesimleri ile Çankırı, Çorum, Kırıkkale, Yozgat, Bartın, Amasra, Kulu, Aksaray, Niğde, Erzincan, Elazığ ve Siirt’te çok şiddetli kuraklık olgusu gözlenmiştir. İç Anadolu’nun büyük bölümü ile Ege, Marmara, Akdeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da yer yer şiddetli kurak geçen alanlar vardır. Sözü edilen meteorolojik gelişmeler, 2007 yılında özellikle serin iklim tahılları (buğday, arpa, çavdar ve yulaf) ile kış bahar – soğan ve patates gibi kışlık ürünlerde verim ve üretim kayıplarının ortaya çıkacağına işaret etmektedir. Bunun yanında,

erik, kiraz, kayısı, şeftali gibi sert çekirdekli meyveler ve narenciye, zeytin ve üzüm ağaç ve asmalarında da don zararının olasılığı giderek artmaktadır.”

Trakya-Çukurova-İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin Türkiye’nin önemli tahıl üretim merkezleri olduğu anımsatılan raporda, Trakya hariç tüm bölgelerde, önemli oranda yağış azlığı söz konusu olduğu kaydedilerek, şu bilgiye yer verildi:

“Özellikle Adana, Hatay, Konya, Ankara ve Şanlıurfa illerinde Kasım ve Aralık aylarında yaşanan ve Ocak Ayı’nın ilk 26 günlük döneminde de devam eden kuraklık, kışlık buğday ekiminde çimlenme kapasitesini önemli ölçüde etkilemiştir.”

Yağış Azlığı 1 Milyon Ton Buğdaya Mal Olacak

Yağış azlığından en çok etkilenen ve Türkiye’nin tahıl üretimi açısından önemli olan illerin normal yıllardaki buğday üretim değerleri ile öngörülen üretim kayıpları hesaplandığında, Türkiye’nin toplam buğday üretiminin 4’te 1’inden fazlasını üreten 5 ildeki üretim kaybının 1 milyon ton düzeyine ulaşacağı tahmini ortaya konuldu. (Tablo 2) Bu durumun genel ekonomiye olumsuz etkisinin 400 milyon YTL düzeyinde gerçekleşmesinin beklenebileceği ifade edilen raporda, Türkiye’nin yine de kendisine yetecek buğdayı üretmiş olacağı belirtilmekle birlikte, kurak dönemin etkilerini sürdürmesi durumunda, üretim açığının doğuracağı dış alımın kaçınılmaz olacağı uyarısı da yapıldı. ■

Tablo 2. Tahıl Üretimi Açısından Öngörülen Durum

İller	Üretim (milyon ton)	Üretim kaybı öngörüsü (%)	Üretim kaybı öngörüsü (bin ton)
Konya	1.8	10	180
Adana	1.2	30	360
Şanlıurfa	1.2	20	240
Ankara	0.9	10	90
Hatay	0.5	30	150
Toplam	5.6		1 020